

bebost, dan toch „veld”, d. i. onbebouwd en begroeid met laag struikgewas. Over de betekenis van een „villa” en van „communia” spreken we in een ander verband (69).

Samenvattend stellen we vast dat thans reeds enkele belangrijke elementen van de domeingroep der Sint-Baafsabdij ten N.-O. van Gent gekend zijn en gesitueerd kunnen worden : een zwaartepunt rondom Slote, deels bouwland, deels bos, met grens tussen beide soorten gronden waarschijnlijk in de onmiddellijke omgeving van Slote; één groot bos in de nabijheid van Slote; meer verspreid een aantal hoeven, waarvan we de namen nog niet precies hebben gelocaliseerd, maar waarvan er minstens vier bestonden uit gerooide gronden in een bos dat niet ver van Achtene was gelegen; één groot bos tussen Achtene en de latere oostgrens van het abdijdomein te Zeveneken — het sloot misschien langs zijn N.-W.-zijde aan bij het ene grote bos in de buurt van Slote; tenslotte woeste velden behorend tot een „villa” Achtene (70).

Een laatste notitie uit de tweede reeks van de groep „*Commemoratio de illis homines*” in het *LTA* komt onze kennis van het VIIe-eeuwse Sint-Baafsdominein langs het Noorden en Noord-Westen van de tot hiertoe besproken elementen afronden. Not. nr 44 (55) is de uitgebreide herhaling van de schenking opgetekend in not. nr 37 (48), waarvan we de inhoud reeds bespraken en die we in de omgeving van Slote situeerden (71). De schenking dateert van 694 en sluit waarschijnlijk — gezien de datum en de plaats in het *LTA* — de tweede fase af van de opbouw van de domeingroep der abdij ten N.-O. en ten O. van Gent (72). Er worden aan de Sint-Baafsabdij gronden geschonken voor een bidplaats die zij bezat te Mendonk, gelegen op de Durme (73), waar de H. Bavo volgens de overlevering een tijd zou verbleven hebben. Nog in de X^e eeuw bezit de abdij een bidplaats te Mendonk, waaraan zekere gronden zijn gehecht en waaraan de herinnering aan het verblijf van de H. Bavo nog

(69) Zie verder, p. 140.

(70) Deze vastellingen betr. de grens van cultuurland en bos, betr. de ligging der bossen, „velden” enz., worden door latere gegevens, ontleend aan documenten, toponiemen, bodemkundige vastellingen e. d., volkomen bevestigd : zie verder, pp. 149 vlg.

(71) Zie hoger, p. 131.

(72) Zie onze studie, *Kritisch onderzoek*, p. 178. De tekst van *LTA*, not. nr 44 (55) luidt : „*Childela indigna Deo sacrata donavit ad mensa fratrum, temporibus Hlodouuici imperatoris, et ad ecclesiam illorum qui nuncupatur Medmedug sita super fluuio Dormia, qui respicit ad monasterio Blandinio, ubi beatus Bauo XL diebus et XL noctibus com orationibus et ieiuniis in ipsa ecclesia sedebat ad conuiuientia fratrum de supradicto monasterio, cortile et unatriscapis et terra arabile in Enigga, quicquid ibidem abuit, et in alio loco qui dicitur Hamma similiter, et de pratellis quicquid in Sclautis abuit, hoc est in pago Gandinse super fluuio Legia, et omnia tam de siluis quam de terris sancti Petri donavit*”.

(73) Zie kaart nr 1.

verbonden is (74) Dit bezit vormt in de X^e eeuw de noordelijke grens van de hier bestudeerde domeingroep. Afgezien van de gronden die in 694 aan de bidplaats te Mendonk werden geschonken, blijkt dus uit not. nr 44 (55) dat reeds vóór 694 de domeingroep ten N.-O. van de abdij elementen bevatte die een eind ten Noorden van Slote waren gelegen. Van de gronden die in 694 aan de bidplaats te Mendonk werden geschonken mag *a priori* vermoed worden dat zij op een niet al te grote afstand van die plaats waren gelegen. We wezen er bovendien reeds op dat de samenvatting van deze schenking, opgetekend in not. nr 37 (48), ze situeerde in het „heremus” dat niet ver van Slote was gelegen (75). Als elementen van de schenking noemde deze aantekening trouwens „velden”, bossen, weiden en gerooide gronden — d. i. overwegend woeste of uit woeste grond ontstane gronden. Er is slechts één van deze schenkings-elementen die we in de uitvoerige herhaling van deze aantekening door not. nr 44 (55) met zekerheid kunnen terugvinden en localiseren, nl. de weidegronden gelegen bij het ons reeds bekende Slote op de Leie („*et de pratellis quicquid in Sclautis abuit, hoc est in pago Gandinse super fluuio Legia*”) (76). De overige konden we niet identificeren, maar moeten waarschijnlijk in het gebied tussen Slote en Mendonk gezocht worden.

De zo juist bestudeerde aantekening is meteen de laatste bron die we bezitten over de domeingroep der Sint-Baafsabdij ten N.-O. en ten O. van Gent vóór het midden van de X^e eeuw. Onze bronnen zijn zeer waarschijnlijk onvolledig : dit blijkt o. m. uit het feit dat we uit not. nr 44 (55) vernemen dat de abdij vóór 694 reeds een bidplaats te Mendonk bezat, zonder dat van deze aanwinst een optekening bewaard is. Ons overzicht van de opbouw van deze domeingroep is dus niet volledig en meer bepaald weten we niet in hoeverre de abdij erin geslaagd is de totaliteit van de grond te verwerven in een gebied waarvan we nochtans heel toevallig door onze VIIe-eeuwse bronnen enkele uiterste punten als elementen van het abdiydomein hebben leren kennen : de abdij zelf in het Zuid-Westen, enkele weidegronden te Slote op de Leie in het Westen, Mendonk in het Noorden, *Haermaersdonc* te Zeveneken in het Oosten en Achtene in het Zuiden. Het is betekenisvol dat deze punten alle gelegen zijn op de grens van het abdiydomein zoals we die met enige zekerheid vanaf de X^e eeuw kunnen volgen. Dat we deze punten reeds vóór het einde van de VIIe eeuw alle als elementen van het abdiydomein

(74) Zie verder, p. 155.

(75) Zie hoger, p. 131.

(76) De bouwgronden van Slote grensden inderdaad, zoals verder, p. 148 aangetoond wordt, aan een uitgestrekt gebied van weiden en lage meersen, doorheen dewelke de Oude Leie in verschillende armen zuidwaarts vloeide vooraleer zich met de Schelde aan de Sint-Baafsabdij te verenigen. Vgl. GIJSSELING, *Gent's vroegste geschiedenis*, p. 9.

kennen, geeft een goede grond aan de veronderstelling dat op dat ogenblik de grenzen van de domeingroep, waarvan de opbouw waarschijnlijk grotendeels in de VIIe eeuw is geschied, reeds in grote trekken bepaald waren. Deze veronderstelling wordt bevestigd door de omstandigheid dat de parochie *Christikerka* — waarvan het kerkelijk centrum in de abdij zelf gelegen was en waarvan de grenzen met de grenzen van het oorspronkelijke abdijsdomein samenvielen, zoals verder zal blijken (77), — een zeer oude parochie is, die waarschijnlijk ten laatste in het begin van de IXe eeuw haar definitieve trekken heeft gekregen.

Bijgevolg heeft de domeingroep ten N.-O. en ten O. der abdij, tevens de oudste, misschien reeds vóór het einde van de VIIe en zeer waarschijnlijk ten laatste in het begin van de IXe eeuw een wel afgebakende en omljnde groep gevormd. Men mag bovendien veronderstellen dat vóór het einde van de IXe eeuw de abdij binnen de grenzen van de parochie *Christikerka* nagenoeg de totaliteit van de grond in haar bezit had. In ieder geval laten onze bronnen uit de VIIe eeuw duidelijk zien, dat de abdij er naar streefde een aaneensluitend bezit op te bouwen en dat vóór het einde van die eeuw een alles samengenomen belangrijk deel van het gebied tussen de Leie in het Westen, de Durme in het Noorden, Zeveneken in het Oosten en Achtene in het Zuiden, reeds in haar bezit was. Rekening gehouden met de onvolledigheid van onze documentatie en met het feit dat na de opbouw van de kern van de domeingroep, haar uitbouw — zoals we verder aantonen — in de loop van de VIIIe-IX- eeuw actief door de abdij werd ter hand genomen (78), mogen we aanvaarden dat sinds het begin van de VIIIe eeuw de abdij in het gebied ten N.-O. en ten O. van Gent de enige groot-grondbezitter was. Dit sluit niet uit dat enkele kleine grondbezitters of eigengeërfde boeren hun eigendomsrechten hebben kunnen handhaven.

3. — *De structuur en de organisatie van de domeingroep (VIIe-X^e eeuw)*

In werkelijkheid is de titel van deze paragraaf misleidend : het spreekt immers vanzelf dat wij in de eerste plaats onze aandacht zullen besteden niet aan de domeingroep der abdij als zodanig, maar aan de structuur van haar verschillende samenstellende elementen op het ogenblik dat zij overgingen in het bezit van de abdij. Onze bronnen verschaffen ons immers een inzicht in de structuur van het lekegrootgrondbezit in de zeer vroege Middeleeuwen — een gelegenheid die we, omdat ze minder vaak voorkomt ten gevolge van het overwicht der documenten inzake

(77) Zie verder, p. 200 vlg. Vgl. kaart nr 1.

(78) Zie hierna, p. 143.